

4. Вартість сервісного обслуговування роботизованої техніки. Будь-яке обладнання зазнає технічних поломок або через деякий час зношується. Тому, при інтеграції робота-аптекаря у діяльність аптечних закладів, варто планувати чималий бюджет для забезпечення безперебійного обслуговування системи.

Висновки. Роботизація аптечних закладів допомагає підвищити ефективність роботи, швидкість і якість обслуговування клієнтів, керувати філіями, організувати спілкування співробітників, навчання тощо. Комплексна автоматизація аптек дозволяє налагодити роботу зі складськими запасами, мати доступ до реєстрів лікарських засобів, організувати бухгалтерський облік, налагодити комунікацію з покупцями, керувати рекламними кампаніями і програмами лояльності, тощо. Сюди також відноситься автоматизація касових робочих місць в аптеках, системи самообслуговування, маркування препаратів при власному виробництві, автоматизація обліку руху товарів в аптеці і багато іншого. Отже, роботизація аптеки на сьогоднішній день - це вагома за витратами і довгострокова інвестиція, але при цьому дає незаперечні переваги перед конкурентами.

Тенденції розвитку аптечних мереж в Україні

Попова І.А., Губин В.Г.

Національний фармацевтичний університет, Харків, Україна

Вступ. Консолідація аптечного сегмента рухається еволюційним шляхом. Частка топових мереж потроху зростає з року в рік. Проте слід зазначити, що карантинні обмеження дещо сповільнили темпи приросту. Також продовжується невелика тенденція до скорочення загальної кількості торгових точок.

Мета дослідження. оцінка тенденцій розвитку аптечних мереж в Україні.

Методи та об'єкти дослідження. Для досягнення поставленої мети використано методи інформаційного пошуку та системного аналізу.

Основні результати. Аналіз продажів аптечних мереж за перший квартал показав, що аптеки переживають не найкращі часи і майже всі працюють у «мінус». Це, безумовно, вплинуло на зміну структури ринку: змінилася десятка лідерів за рахунок поглинання середніх мереж більш крупними гравцями та закриття дрібних аптечних мереж. Експерти серед головних причин таких змін називають коронавірус, але не лише він вплинув на перерозподіл ринку між гравцями. Загальний обсяг ринку аптечних товарів за перший квартал 2021 року становив 26,7 млрд грн, 266,9 млн упаковок і 955,7 млн дол. США. Обсяги роздрібної реалізації товарів «аптечного кошика» в грошовому та натуральному вираженні, а також у

доларовому еквіваленті порівняно з першим кварталом 2020 року впали на відповідно: -12,3 % (натуральне вираження), -3,4 % (грошове вираження) та -17,3% (доларовий еквівалент).

Зниження обсягів продажів фіксується для всіх категорій товару, крім дієтичних домішок, обсяги продажу яких у першому кварталі 2021 року зросли як у грошовому, так і в натуральному вираженні. За підсумками першого кварталу 2021 року частка дієтичних добавок становить 8,4 % (+4 % порівняно з минулим періодом).

Дещо змінилась і структура споживання лікарських засобів. Крім дієтичних домішок, простежується суттєве зростання споживання антитромботичних засобів. Завдяки правильному інформуванню населення стосовно лікування коронавірусної інфекції дещо вдалося знизити споживання антибіотиків.

До ТОП-10 потрапили такі лікарські засоби, як «Біфрен» (антидепресант) та «Гідазепам» (транквілізатор). Це свідчить про високий рівень напруження та стресу серед населення, крім того, спеціалісти зауважують про велику кількість психоневрологічних проблем, пов'язаних із постковідним синдромом.

На сьогодні в Україні понад 18 тис. аптечних торгових точок. Одна аптека обслуговує в середньому 2300 людей. Варто зазначити, що ТОП-10 аптечних мереж наразі забезпечують 30 % загального товарообігу. Фізичне обмеження на відвідування магазинів та аптек вплинуло на той факт, що збільшився обсяг продажів в аптечних точках, розташованих близько до дому. Таким чином, знизився попит та дорогі лікарські засоби і, відповідно, насамперед постраждали аптечні мережі, розраховані на сегмент «середній+».

За підсумками 2020 року на початку 2021 року структуру ринку мала такий вигляд (рис.1-2).

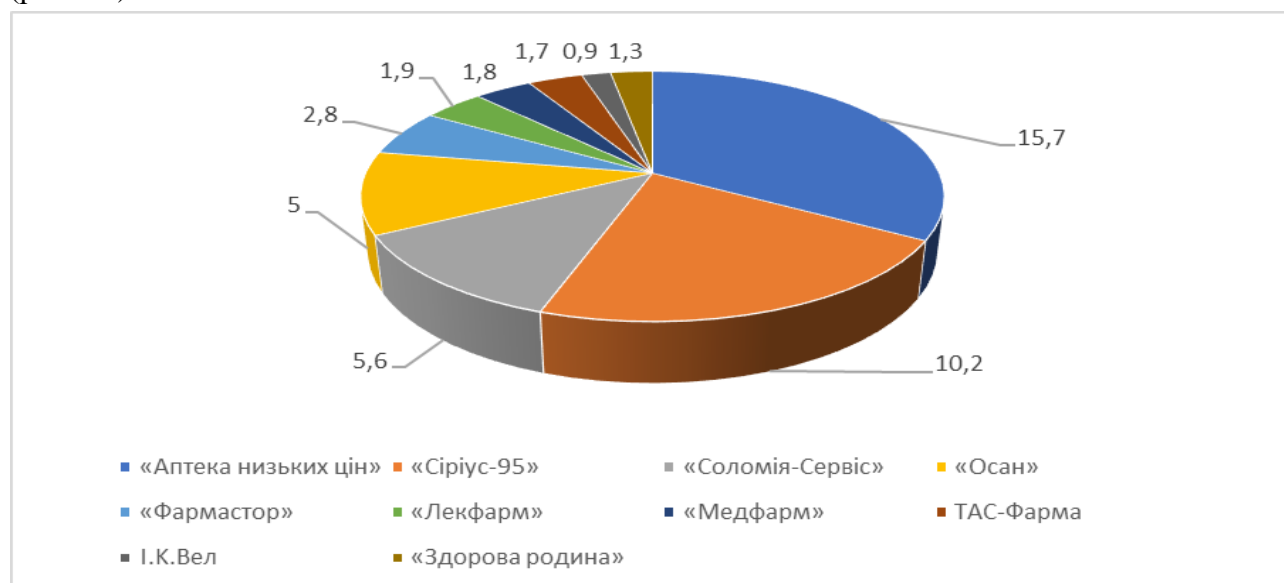
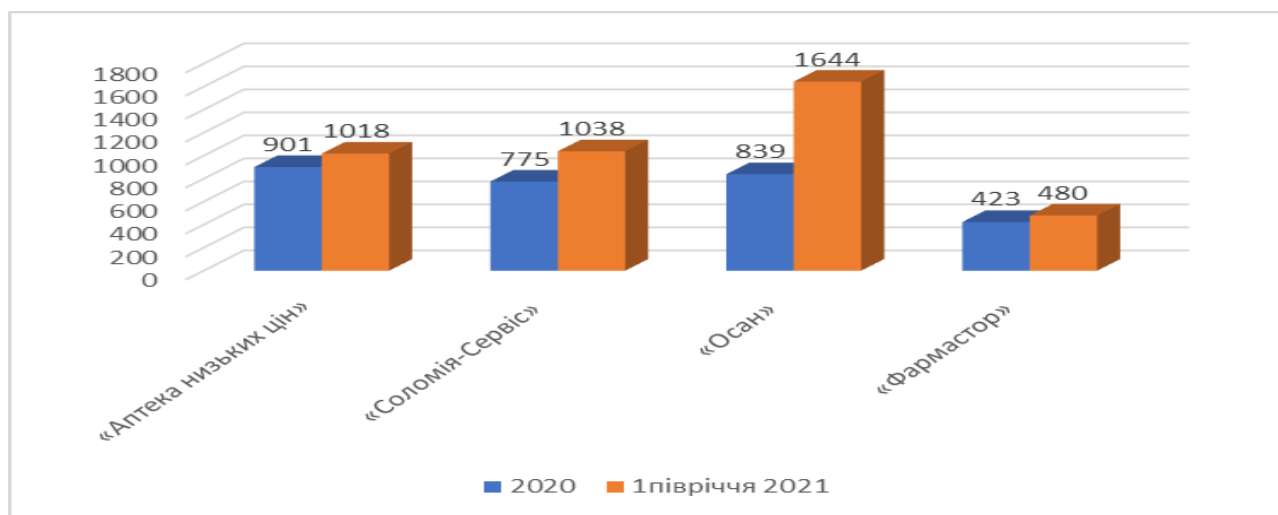

Рис. 1. Частка ринку ТОП-10 аптечних мереж у 2020 році

Рис. 2 Тенденції розвитку аптечних мереж за кількістю торговельних точок

«Аптека низьких цін» стабільно утримувала першу позицію в рейтингу, частка на ринку хоч і зменшилася на 0,4 %, але показник у 15,7 % забезпечив мережі першість. Мережа на початок року мала 901 торгову точку. Друга позиція була у групи компаній «Сіріус-95». Частка на ринку – 10,2 %, 814 торгових точок. На третє місце із четвертого, піднялася «Соломія-Сервіс» («Подорожник», Аптека БАМ), яка з 2019 року подвоїла свою частку на ринку (було 2,7 %, стало на кінець 2020 року 5,6 %) та збільшила кількість торгових точок із 564 до 775. На 4-му місці «Осан» через втрату частки на ринку із 5,6% до 5%, навіть попри те, що кількість точок збільшилась із 666 до 839 порівняно з 2019 роком. На п'ятому місці мережа

«Фармастор» («Аптека доброго дня», «Біокон» та ін.), зайнявши частку на ринку 2,8 %. Це єдина мережа серед лідерів, яка закрила торгові точки, зменшивши їхню кількість із 429 до 423 порівняно з 2019 роком. Шосту позицію займає – «Лекфарм». Компанія має 91 торгову точку та частку на ринку 1,9 %, практично подвоївши її порівняно з 2019 роком (було 1 %). «Медфарм» («Аптека ЗІ») також просунулась уперед на один пункт, посівши сьому позицію та захопивши 1,8 % ринку та збільшивши вдвічі кількість торгових точок (зі 133 до 294). На восьмій позиції опинилася ТАС-Фарма («Пані аптека», «ФармаПойнт», «Чаша Мірро»), піднявшись із дев'ятої та завоювавши 1,7 % ринку. Мережа І.К.Вел («Рецептика»), опустившись із п'ятого на дев'яте місце і втративши в частці 0,9 %, за наявності 165 торгових точок частка на кінець 2020 року становила 1,5 %. На десятому місці «Здорова родина» («Медікор») із часткою на ринку в 1,3 %.

Як видно з рис. 2 кількість торгових точок аптечних мереж поступово зростає, однак спостерігається тенденція до поглинання деяких аптечних мереж, це обумовлено збитковістю аптечних продаж. Так, наприклад, в Італії оборот однієї аптеки становить 1 млн євро, тоді як

українські аптеки мають оборот 96 тисяч євро. Через це багато аптек закриваються, особливо дрібні торгові точки, а також ті, які були збитковими і мали дотації з інших торгових точок мережі.

Негативно на розвиток аптечних мереж впливає не тільки коронавірус та його наслідки у вигляді погіршення економічного стану в країні та зниження платоспроможності населення, а й зростання державних закупівель. В Італії 72 % обороту аптек – це реімбурсація, компенсація держави за придбані населенням ліки. В Україні цей показник значно нижчий – лише 6 %. Натомість бюджетні закупівлі збільшилися на лікарські засоби та становлять 34 % від загального обсягу ринку, а також на товари з догляду за пацієнтами в бюджетних закупівлях тепер сягають 71 %. Що, відповідно, позбавляє аптеки прибутку.

Висновки. Узагальнюючи вищенаведене, слід зазначити, що серед чинників, які зумовили зміни аптечного ринку та продажів, можна виділити наступні:

- соціально-економічні, а саме – зниження платоспроможності населення та необхідність купувати найважливіше;
- медичні: через коронавірус багато пацієнтів із хронічними захворюваннями не отримали належну медичну допомогу (діагностику та лікування);
- медична реформа, яка дала можливість державі стати повноправним гравцем на фармацевтичному ринку, більше того – диктувати свої умови та правила, значно зріс обсяг державних закупівель і він зростатиме і надалі.

Вплив пандемії COVID-19 на розвиток фармацевтичного ринку

Попова І.А., Богуславська І.В.

Національний фармацевтичний університет, Харків, Україна

Вступ. У 2020 р. ключовим фактором, який впливав на розвиток фармацевтичних ринків та економіки в цілому, стала пандемія COVID-19 та пов'язані із нею карантинні обмеження. У період жорстких карантинних обмежень фармринок України продемонстрував суттєвий спад, зумовлений зупинкою багатьох галузей економіки та обмеженим доступом пацієнтів до лікарів. Послаблення обмежень та перехід до адаптивного карантину сприяли поживленню економіки та відновленню ринку.

Фармацевтична галузь нарівні з охороною здоров'я виявилася на передовій світової боротьби з пандемією. Крім відкриття нових можливостей для фармацевтики в боротьбі з